

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЗИКА, ЕЛЕКТРОНІКА,
ЕЛЕКТРОТЕХНІКА

ФЕЕ: 2016

**МАТЕРІАЛИ
та програма**

НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 18–22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

Структурні особливості плівок $Cd_{1-x}Mn_xTe$

Колесник М.М., *старший викладач*; Голиченко О.О., *студент*;
Гусак Є.І., *студент*; Опанасюк Н.М., *доцент*;
Опанасюк А.С., *професор*
Сумський державний університет, м. Суми

Напівмагнітний твердий розчин $Cd_{1-x}Mn_xTe$ привертає підвищену увагу дослідників завдяки можливості створення на його основі сенсорів магнітного поля, магніто-оптичних та електролюмінесцентних приладів. Останнім часом цей матеріал, наряду з твердим розчином $Cd_{1-x}Zn_xTe$, також розглядається як альтернатива бінарній сполуці $CdTe$ для використання у детекторах жорсткого випромінювання. Однак, в наш час, плівки $Cd_{1-x}Mn_xTe$ досліджені недостатньо в наслідок складності отримання, оскільки тиск пари компонентів матеріалу суттєво відрізняються. Плівки $Cd_{1-x}Mn_xTe$ були нанесені методом термічного випаровування на очищені скляні підкладки у вакуумній установці ВУП-5М. Випаровування шихти $CdTe$ та Mn проводилося у квазізамкненому об'ємі. Температура підкладки при нанесенні плівок змінювалася у інтервалі $T_s = (623-823)$ К, температура випарника становила $T_e = 1123$ К.

Структурні дослідження плівок халькогенідів були виконані на автоматизованому рентгенодифрактометрі ДРОН 4-07 у Ni -фільтрованому K_α випромінюванні мідного анода. В результаті досліджень було встановлено, що плівки отримані при температурах підкладки $T_s < 773$ К мали кубічну структуру та відповідали твердому розчину $Cd_{1-x}Mn_xTe$ з різним вмістом марганцю. В конденсатах нанесених при $T_s = 623$ К виявлялися сліди гексагональної фази. Шари отримані при температурі підкладки $T_s = 823$ К склалися з $MnTe$, що має гексагональну структуру. При проміжних температурах підкладки конденсати містили суміш двох фаз $Cd_{1-x}Mn_xTe$ та $MnTe$.

За значенням a матеріалів з використанням літературних даних визначено вміст марганцю у плівках, що вбудовувався у кристалічну ґратку твердого розчину. Визначено, що концентрація Mn в плівках залежить від умов конденсації і змінюється від 0,98 до 25,76 ат. %.

Проведені дослідження дали можливість вибрати оптимальні режими нанесення плівок $Cd_{1-x}Mn_xTe$ з керованими структурними властивостями та потрібним вмістом марганцю.